

ARBEJDSSKADE SATTE GANG I TANKERNE OM AT VENDE TILBAGE TIL BOSNIEN

Adem og Amila fra Bosnien havde håbet at tilbringe deres arbejdsliv i Danmark. Men sygdom og en skade sætter gang i tankerne om at vende retur.

58-årige Adem og Amila på 52 år er begge krigsflygtninge fra Bosnien. De flygtede med deres tre små børn til Danmark i 1993 – og efter et par års ophold på flere forskellige asylcentre fik de i 1995 jf. udlændingelovens § 7.1 tilkendt opholdstilladelse.

Efter flugten til Danmark fandt ægteparret hurtigt fodfæste og fik på bedste vis omsat deres faglige kompetencer på det danske arbejdsmarked. Både Adem og Amila besidder en stærk arbejdsidentitet og har gennem årene været meget ærekære omkring at være uafhængige af offentlige ydelser. Adem er uddannet produktionsteknolog fra Bosnien, og han har i perioden fra 1997, og frem til at han blev ramt af en alvorlig rygsygdom i 2013, arbejdet som produktionsmedarbejder og senere værkfører ved samme virksomhed. Efter en længerevarende sygdomsperiode blev Adems arbejdsevne vurderet varigt nedsat, og efter afsluttet jobafklaringsforløb blev han i 2015 tilkendt førtidspension. Han holder ryggen og smerterne i skak gennem ugentlig genoptræning og receptpligtig medicin.

Amila har efter ankomsten til Danmark afsluttet DU2 og efterfølgende uddannet sig til køkkenassistent. Vejen til det ordinære arbejdsmarked har været gennem en fokuseret virksomhedsrettet indsats. Hun har frem til slutningen af 2017, hvor hun fik konstateret alvorlig slidgigt, været ansat som kantine-medhjælper på byens social- og sundhedsskole. Slidgigten forårsagede først en kortvarig sygdomsperiode efterfulgt af en afskedigelse.

HJEMLANDSPERSPEKTIV

I dag står både Adem og Amila uden for arbejdsmarkedet, og dette har ramt dem begge meget hårdt. Amila modtager sygedagpenge, og hun er for nyligt af sin sagsbehandler blevet orienteret om, at hendes sygedagpengeperiode udløber inden længe. Denne udmelding presser hende meget. Hun har under hele sygeforløbet fået det tiltagende psykisk dårligere og er af egen læge blevet henvist til Rehabiliteringscenter For Flygtninge til nærmere udredning og behandling. Amila er ved seneste opfølgningssamtale hos sin sagsbehandler blevet vejledt om muligheden for at vende tilbage til sit hjemland med økonomisk støtte. Hverken repatrieringsordningen eller overvejelserne er ukendte for Amila – idet hun og Adem kender mange med bosnisk baggrund, som er vendt tilbage. Parret har ofte, også inden begges ledighed, snakket om, at de som pensionister vil vende tilbage til Bosnien. De har i mellemtiden rejst derned så ofte de kunne, men prioriteten har alligevel været at blive i Danmark så længe de er arbejdsdygtige, og så længe deres børn er afhængige af deres tilstedeværelse. Børnene er i dag i slutningen af 20'erne og bor rundt omkring i landet. De to ældste er gift og i arbejde, hvorimod den yngste datter stadig er studerende og har i perioder bosat sig midlertidigt hos forældrene. Alle børnene er danske statsborgere til trods for, at både Adem og Amila har fravalgt at søge dansk statsborgerskab og i stedet valgt at fastholde deres bosniske statsborgerskab.

FØRTIDSPENSION OG SOCIAL SIKRING

Ægteparret har, efter Amilas opfølgningssamtale hos sagsbehandleren, orienteret sig yderligere i mulighederne, og de har sidenhen haft en telefonisk rådgivningssamtale med en repatrieringsrådgiver fra Dansk Flygtningehjælp, som har præsenteret dem for deres overordnede rettigheder. De er bl.a. vejledt om, at Danmark har en bilateral aftale om social sikring med Bosnien – og at Adem, fordi han ligeledes opfylder kravene om 5 års bopæl og 12 måneders ordinært beskæftigelse i Danmark, har ret til at medtage sin førtidspension til Bosnien.

REINTEGRATIONSBIKSTAND (50-55 ÅR) OG SYGESIKRING

Under telefonsamtalen med repatrieringsrådgiveren fortalte Amila om sit sygdomsforløb – heriblandt om sine bekymringer om at vende hjem til et land, som ikke har et offentligt sygesikringsssystem, uden at både hun og Adem er sikret et forsørgelsesgrundlag. Rådgiveren orienterede om, at de begge, udover at få lægeordineret medicin med til ét års forbrug, har mulighed for i op til fire år at søge om økonomisk støtte til at tegne en sygeforsikring. Dertil kan de anmode om støtte til personlige medicinske hjælpemidler, som bl.a. kan understøtte Adems genoptræning af ryggen. Udover det helbredsmæssige sikkerhedsnet informerede rådgiveren Amila om muligheden for at søge om reintegrationsbistand. Amila er grundet sin alder umiddelbart ikke omfattet af personkredsen for reintegrationsbistand, men såfremt kommunen vurderer, at hun, på grund af sin nuværende helbredstilstand, ikke kan skaffe sig et forsørgelsesgrundlag i Bosnien, kan hun blive berettiget til at medtage den månedlige ydelse.

Amila og Adem har efter rådgivningssamtalen med Dansk Flygtningehjælp booket en ny samtale hos Amilas sagsbehandler. De vil gerne afdække hvilke yderligere oplysninger kommunen skal indhente for at kunne vurdere Amilas berettigelse til at medtage reintegrationsbistand til Bosnien. Amila mener selv, at der allerede foreligger tilstrækkelig lægefaglig dokumentation, og hun er nervøs for, at sagsbehandleren vil iværksætte arbejdsprøvnings eller andre lignende aktiviteter for at dokumentere hendes manglende arbejdsevne.

REKOGNOSKERINGSREJSE VED SYGEMELDING

Ægteparret har besluttet at de, som led i deres afklaringsproces, og mens de afventer sagsbehandlerens besked om det videre forløb ift. reintegrationsbistand, vil tage på en rekognosceringsrejse i 8 uger til Bosnien. Selvom de med jævne mellemrum rejser til Bosnien, har de denne gang brug for at tage derned i andet øjemed. De vil gerne undersøge forsikringsmuligheder, boligsituation og i det hele taget betragte deres hjemland fra et andet perspektiv end de tidligere har gjort. Forinden rådgivningsmødet med Dansk Flygtningehjælp vidste de ikke, at dette var en reel mulighed, men meldingen var, at Amila kan få sine sygedagpenge med på rekognosceringsrejsen, så længe sygedagpengelovens øvrige betingelser fortsat er opfyldt. Sagsbehandleren har ved vurderingen af Amilas ansøgning indhentet en udtalelse fra Dansk Flygtningehjælp, hvori rådgiveren har beskrevet, hvordan rejsen understøtter Amilas og Adems forudsætninger for at træffe en endelig afgørelse om repatriering.

STØTTEMULIGHEDER

Ud over etableringsydelsen, som er et engangsbeløb, kan du få støtte til følgende udgifter:

- Støtte til at flytte dine ting eller købe nyt i dit hjemland.
- Udstyr til at starte virksomhed.
- Sygeforsikring i 4 år.
- Medicin til 1 års forbrug.
- Nødvendige personlige hjælpemidler.
- Udgifter til skole for dine børn i 4 år.
- Flybilletter.
- Anskaffelse af nationalitetspas.

STØTTE, HVIS DU HAR BRUG FOR DET

Retten til at modtage støtte afhænger blandt andet af din økonomiske situation. Det betyder, at du ikke må have over 50.000 kr. i formue (hus/lejlighed, pensionsopsparing eller bil).

HVAD SKAL JEG GØRE, HVIS JEG GERNE VIL HØRE MERE OM AT VENDE HJEM?

Send Dansk Flygtningehjælp et oplysningsskema.

Herefter bliver du kontaktet. Bemærk, at samtalen ikke forpligter dig til at vende hjem.